

ÍNDEX:

1. La Llei catalana d'associacions

- a. El Dret d'associació a la Constitució espanyola de 1978
- b. Quines normes han regulat, fins a l'aprovació del nou text legal, les associacions?
- c. La Llei orgànica 1/2002, de 22 de març, reguladora del dret d'associació
- d. Presentació de la Llei catalana d'associacions. Llei /1997, de 18 de juny d'associacions.
- e. Aspectes amb controvèrsia, originada pel contingut de la Llei 7/1997, de 18 de juny, d'associacions
 - e.1. Aspectes derivats de la redacció de la Llei.
 - e.2. Aspectes derivats del caràcter subsidiari de la Llei
 - e.3. Aspectes positius de la regulació catalana
 - e.4. Altres articles de la Llei catalana modificats per la Llei orgànica

2. La declaració d'utilitat pública

- a. Quines són les condicions, per a optar a la utilitat pública?
- b. Les obligacions d'una associació declarada d'utilitat pública
- c. Els drets d'una associació declarada d'utilitat pública
- d. Alternatives a la utilitat pública: les fundacions

3. Quines són les obligacions legals un cop l'associació està en marxa?

- a. Actes que s'han d'inscriure al Registre d'associacions.
- b. Obligacions documentals.
- c. Obligacions tributàries.

4. Tractament fiscal

Beneficis fiscals derivats de la Llei 30/1994, de 24 de novembre, per associacions declarades d'utilitat pública i per a fundacions.

- a. Desgravacions fiscals per donatius i aportacions
- b. Impost sobre societats
- c. Impost sobre béns immobles. (IBI)
- d. Impost d'activitats econòmiques. (IAE)

Beneficis fiscals derivats de la norma reguladora de l'impost.

- a. Impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats
- b. Impost d'activitats econòmiques (IAE)
- c. Impost sobre l'increment de valor dels terrenys de naturalesa urbana
- d. Impost sobre societats
- e. L'impost sobre el valor afegit (IVA)

5. Legislació i webs d'interès

1. La llei catalana d'associacions

La normativa legal a Catalunya sobre matèria d'associacions, és establerta per la Llei 7/1997, de 18 de juny, del Parlament de Catalunya.

El legislador català es va avançar a l'estatal, i l'any 1997 va promulgar la Llei catalana d'associacions amb la finalitat *“d'establir un marc general a Catalunya per a les associacions sobre les quals la Generalitat té competència exclusiva”*... *“sens perjudici de la llei orgànica corresponent”*.

Presentar aquesta Llei sense tenir-ne en compte els antecedents, i la normativa estatal seria una tasca del tot inútil, sobretot tenint en compte que recentment s'ha aprovat, al Parlament estatal, la Llei que desenvolupa l'art. 22 de la Constitució, que ha afectat de manera directa la nostra normativa, i que obliga a adaptar-la a la norma estatal.

a. El dret d'associació a la Constitució espanyola de 1978

L'article 22 de la Constitució espanyola de 1978, en el capítol II, secció primera, titulat *“Dels drets fonamentals i de les llibertats públiques”* reconeix el **dret d'associació**: *“1. Es reconeix el dret d'associació.”*

Aquest reconeixament comporta, a més, una interpretació d'acord amb la resta de drets establerts en aquest mateix cos legal. Per aquest motiu, afectarà directament, entre altres, l'art. 6: reconeixament del dret a la creació de partits polítics; l'art. 9.2 : dret a la llibertat, a la igualtat i a la participació efectiva de tots els ciutadans a la vida política, econòmica, cultural i social; l'art. 28: dret a la sindicació; art. 34: dret a la fundació; art. 48: obligació dels poders públics a la participació de la joventut en el desenvolupament polític, social, econòmic i cultural; art. 51: garantia dels poders públics de defensar consumidors i usuaris.

La seva inclusió en l'esmentat capítol II li atribueix, d'acord amb l'article 53, algunes garanties especials de màxima protecció: *“... vinculen tots els poders públics. Només per llei, que en tot cas haurà de respectar el seu contingut essencial, podrà regular-se l'exercici d'aquests drets i d'aquestes llibertats, que seran tutelades d'acord amb el que preveu l'article 161.1.a)”* (recurs d'inconstitucionalitat). Aquesta Llei haurà de tenir el caràcter de llei orgànica, perquè desenvolupa un dret fonamental (Art. 81CE). D'altra banda, *“Qualsevol ciutadà podrà demanar la tutela... davant els tribunals ordinaris per un procediment basat en els principis de preferència i sumarietat i, en el seu cas, a través del recurs d'empara davant el Tribunal Constitucional”*.

El contingut de l'esmentat dret d'associació és conformat pels elements següents:

- a) **Dret d'associar-se:** a constituir associacions, a ser membre d'associacions i a deixar de pertànyer a associacions.
- b) **Dret de no associar-se:** cap persona no pot ser obligada a pertànyer a una associació.
- c) **Dret a establir l'estructura organitzativa de l'associació:** d'acord amb el que estableixin les lleis.

Els límits d'aquest dret els trobem en la il·legalitat. Són il·legals les associacions:

- a. Que cerquin finalitats o facin servir mitjans tipificats com a delictes.
- b. Secretes i de caràcter paramilitar.

Cal també subratllar, que la dissolució o suspensió només pot ser “*en virtut d'una resolució judicial motivada*” i no per una decisió administrativa, i també, que la inscripció en el Registre és “*únicament a efectes de publicitat*”.

El problema que ha presentat, l'article 22 CE, ha estat que els treballs per al seu desenvolupament per llei orgànica, no van començar fins al mes de juny de 2001, quan el Consell de Ministres va estar d'acord a tramitar el “Proyecto de Ley de Asociaciones”, que va culminar amb la Llei orgànica 1/2002, de 22 de març, reguladora del dret d'associació.

b. Quines normes han regulat, fins a l'aprovació del nou text legal, les associacions?

A part del que s'ha dit sobre el caràcter preeminent de la norma constitucional cal, però, saber dins de quin marc legal ens movem en aquest moment

Fins a l'any 1997 totes les lleis que regulaven el dret d'associació a Espanya eren anteriors a la Constitució. En concret, ens referim a la Llei 191/1964, de 24 de desembre “Ley de Asociaciones”, al Decret 1440/1965, de 20 de maig, que desenvolupava la Llei de 1964 i a l'Ordre de 10 de juliol de 1965, que regula el funcionament dels registres d'associacions. No és fins al 2002 que queden absolutament derogades en virtut de la Llei orgànica 1/2002, de 22 de març, reguladora del dret d'associació.

L'esmentada Llei de 1964 preveia associacions tutelades per l'autoritat governativa. Les assemblees de socis havien de ser comunicades amb 72 hores d'antelació al governador civil de la província. L'autoritat governativa tenia accés, mitjançant representants, al local on se celebraven les reunions, i als llibres i documents de l'entitat. També es

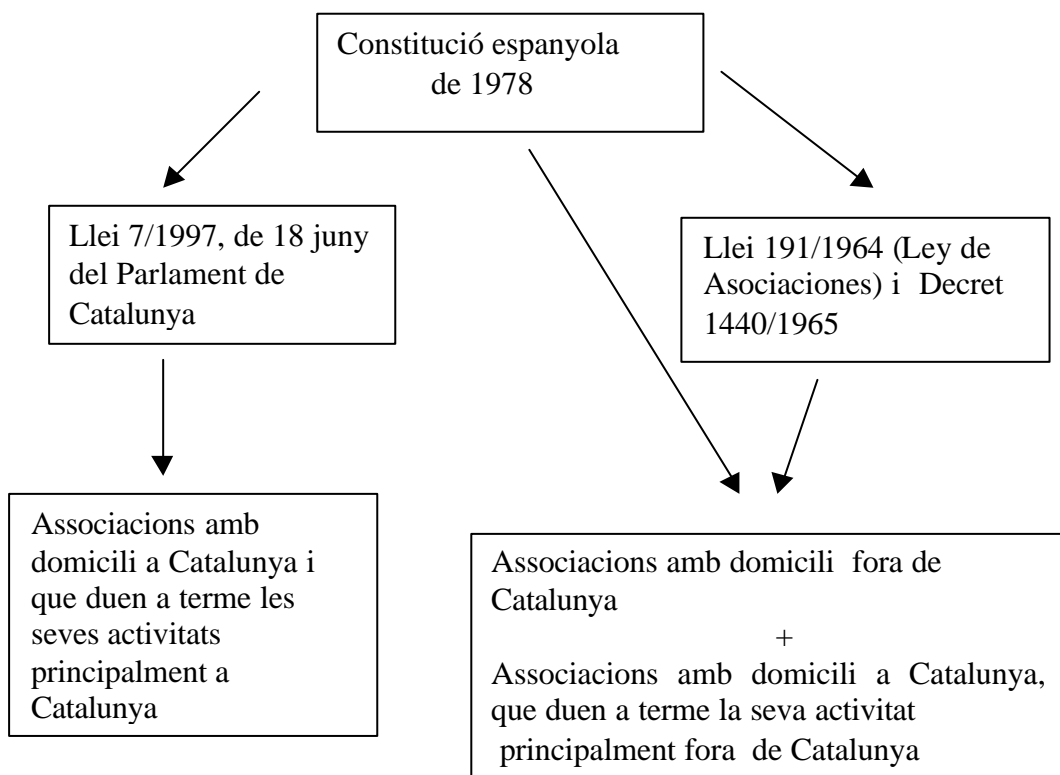
podien suspendre, en un moment determinat, les associacions per ordre d'aquesta mateixa autoritat.

Gran part d'aquella Llei va quedar tàcitament derogada a partir de la promulgació de la Constitució de 1978, perquè que molts articles, i en general el seu esperit, hi xocaven frontalment. Aquesta derogació, i la manca de desenvolupament legal del dret van provocar que la normativa reguladora de les associacions fos confusa o inexistent, la qual cosa va originar que les associacions s'autoregulesin a través dels seus estatuts, de les interpretacions que en feien els òrgans de govern i finalment, de les constants modificacions que, del text, portaven a terme les assemblees de socis. Per això l'associacionisme va ser un dels pocs sectors de la nostra vida social que es regulava, a la pràctica, pel sistema assambleari.

El retard del Parlament espanyol (23 anys) a dotar el dret d'associació d'una norma concreta, i la gran tradició existent a Catalunya en matèria associativa, van provocar que l'any 1997 el Parlament de Catalunya aprovés la Llei 7/1997, de 18 de juny, d'associacions, que és la primera que regula aquestes entitats, amb posterioritat a la Constitució de 1978.

Serà a partir 1997 que a Catalunya haurem de diferenciar entre les associacions que tenen el domicili i que duen a terme les seves activitats principalment a Catalunya, sotmeses a la Llei catalana, i la resta s'associacions, subjectes al que quedava de les lleis preconstitucionals i, directament, a l'esperit de la Constitució de 1978.

Quadre de les normes reguladores de les associacions fins a l'aprovació de la Llei orgànica 1/2002, de 22 de març, que desenvolupa l'art. 22 de la CE

c. La Llei orgànica 1/2002, de 22 de març, reguladora del dret d'associació

Qualsevol dret fonamental, protegit de manera especial per la Constitució, com és el cas del dret d'associació, ha d'estar desenvolupat per una llei de caràcter orgànic, que sols pot ser dictada pel legislador estatal. Precisament, aquest va ser el criteri per oposar-se a la Llei catalana. El tribunal Constitucional, en la sentència de 23 de juliol de 1998, va establir quins eren els aspectes del dret d'associació que havien de ser desenvolupats per llei orgànica i quins podien ser-ho per llei ordinària.

En virtut d'aquestes premisses, l'anomenada Llei orgànica 1/2002, de 22 de març, reguladora del dret d'associació, estableix en la seva disposició final primera, quina part del seu articulat té el caràcter d'orgànic, en concret: els articles; 2, excepte l'apartat 6; 3, excepte l'apartat g); 4,2; 5; 6; 10.1;19; 21; 23.1; 24; 29.1; 30.3 i 30.4; 37; 38.La disposició derogatòria única i les disposicions finals primera 1, segona i quarta tenen rang de llei orgànica, perquè es configuren com el desenvolupament del dret fonamental d'associació, contingut en l'article 22 de la Constitució.

També estableix quins són els articles de la llei que, tot i no tenir el rang de normativa orgànica, seran d'aplicació a tot l'Estat, per considerar que, d'acord amb l'article 149.1.1. de la Constitució espanyola, conformen la regulació de les condicions bàsiques que garanteixen la igualtat de tots en l'exercici dels drets i en el compliment dels deures constitucionals. Sota aquesta òptica determina, que és competència exclusiva de l'Estat la regulació dels següents articles de la Llei catalana: art. 7 (Contingut mínim dels estatuts), art. 11.5 (retribució dels membres de l'òrgan de representació), disposició addicional quarta (sobre la responsabilitat dels qui fan col·lectes públiques).disposició transitòria primera (adaptació dels estatuts a la nova norma).

La resta d'articles, no compresos en l'àmbit de la disposició final primera, són d'aplicació en les associacions en les quals les comunitats autònomes no tenen competència exclusiva.

El tema és de la màxima importància si tenim en compte l'existència de la nostra pròpia legislació. La norma catalana no pot ser contrària a una Llei de rang superior, com és el cas de l'orgànica, ni tampoc pot regular matèries de competència exclusiva de l'Estat.

Tenint en compte la incidència d'aquesta Llei, a Catalunya, és convenient, encara que de manera breu, fer un petit resum dels principals trets de la nova regulació.

La Llei afecta les associacions sense ànim de lucre no regulades per una llei especial. Exclou expressament les esglésies, confessions i comunitats religioses, les societats civils, cooperatives, mutualitats, comunitats de

béns i de propietaris, unió temporal d'empreses i agrupacions d'interès econòmic.

Declara la validesa de la Llei catalana, i també de la normativa sobre associacions de la resta de CCAA, sempre que s'adaptin a l'articulat declarat orgànic o que les matèries que afecti no siguin de competència exclusiva de l'Estat.

Accepta que les persones jurídiques, públiques o privades puguin constituir i pertànyer a associacions, sense excloure la possibilitat que aquestes persones siguin estrangeres. En relació aquest aspecte, accepta la possibilitat que les associacions estrangeres puguin operar a Espanya, de forma duradora, sempre que estableixin una delegació en territori espanyol.

Estableix, també, el principi de democràcia interna i de respecte al pluralisme, i determina que es consideren nuls els pactes contraris al principi fonamental d'associació. Cal destacar que s'han de considerar nuls els pactes que estableixin limitacions al dret de vot dels socis.

Aclareix el nombre mínim de persones necessàries per a constituir una associació: tres.

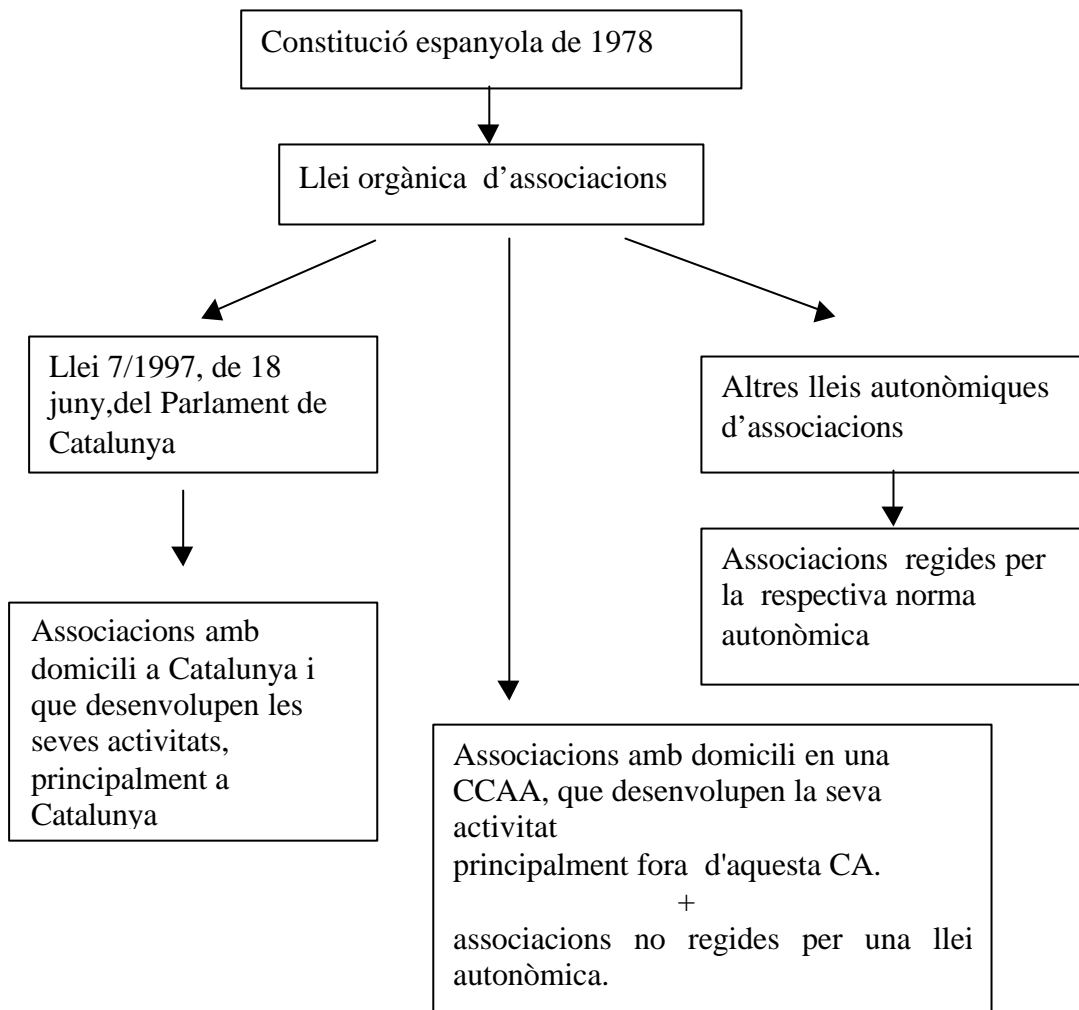
Declara que l'òrgan suprem d'una associació és l'assemblea general, sense indicar si té caràcter ordinari o extraordinari, per la qual cosa no determina la diferència entres ambdues assemblees. Pel que fa a la modificació d'estatuts i a la dissolució de l'entitat, estableix que l'assemblea ha de ser convocada específicament per a tractar d'aquests temes.

L'associació adquireix personalitat jurídica en el moment de la seva constitució, encara que no sigui inscrita. És per aquest motiu que, a efectes de protecció de terceres persones, tenint en compte que el registre sols té efectes de publicitat, la responsabilitat de les associacions no inscrites al Registre abastarà, a més de l'associació mateix, els promotors i els socis que hagin manifestat actuar en nom de l'associació.

També existeix responsabilitat, en el cas de les associacions inscrites al corresponent Registre, per als membres de l'òrgan de govern i de representació, i també per als socis que manifestin actuar en nom d'una associació, davant dels associats i de tercers, pels danys causats o deutes contrets, derivats d'actes dolosos, culposos o negligents.

La Llei inclou també una nova normativa sobre la declaració d'utilitat pública, per la qual cosa serà modificada parcialment la norma vigent en l'actualitat.

Quadre de les normes reguladores de les associacions a partir de l'aprovació de la Llei orgànica 1/2002, de 22 de març, que desenvolupa l'art. 22 de la CE

d. Presentació de la Llei catalana d'associacions. Llei /1997, de 18 de juny d'associacions.

El Ple del Parlament de Catalunya va aprovar, en la sessió del dia 4 de juny de 1997, la Llei 7/1997, de 18 de juny, d'associacions, que regula les associacions sense ànim de lucre que tenen el domicili a Catalunya i que hi duen a terme les seves activitats principalment, sempre que no existeixi una norma legal que les obligui a inscriure's en un registre especial.

La Llei es fonamenta en la competència exclusiva de la Generalitat de Catalunya, que li atorga l'article 9 núm. 24 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, sobre *“Fundacions i associacions de caràcter docent, cultural, artístic, benèfic-assistencial i similars, que exerceixin principalment llurs funcions a Catalunya”*.

D'acord amb la llei catalana, totes les associacions que estiguin subjectes a la seva regulació han d'adaptar la seva normativa interna a ella.

Cal deixar constància que alguns aspectes d'aquesta llei han provocat un cert recel en part del món associatiu, especialment preocupats per considerar que en alguns punts pot resultar excessiva la regulació d'aquesta figura. Aquest recel ve donat per un primer intent, a la fase de projecte de la llei, de supeditar el règim intern de les associacions a la llei, deixant als estatuts un caràcter supletori d'aquella, cosa que suposava un total intervencionisme al si de les associacions, per part de l'Administració. Finalment es va aprovar que fos la llei la que tingués aquest caràcter supletori respecte dels estatuts. Aquella primera versió va provocar que el text legal regules tot el funcionament de la vida interna d'una associació, i a l'aprovada el text definitiu, no se'n va modificar aquella regulació. És per aquest motiu que en el supòsit que existís una associació on els seus estatuts no establissin les normes de funcionament intern, aquella podria tirar endavant utilitzant solament el text legal.

En la meua opinió, la modificació de l'ordre de prelación de les normes de règim intern de l'associació, a l'últim moment, (no oblidem que el text aprovat va ser una modificació de l'avantprojecte presentat al Parlament), va obligar també a fer petits afegits, perquè les normes pensades com d'obligat compliment quedessin supeditades, en molts casos, a la voluntat dels Estatuts, cosa que lògicament provoca confusió. Per exemple: a l'article 5 que tracta del contingut dels Estatuts de l'associació, s'estableix hi ha de constar com a mínim... *k) Les regles segons les quals han de deliberar i prendre decisions els òrgans col·legiats*, però a l'art. 19 es diu: *L'òrgan de govern pot establir...la manera de deliberar i prendre acords, tret que els estatuts ho determinin expressament*¹ L'òrgan de govern és un òrgan col·legiat, cosa que fa que aquests dos articles estiguin clarament en contradicció.

e. Aspectes amb controvèrsia, originada pel contingut de la Llei 7/1997 de 18 de juny, d'associacions

Les possibles fonts de controvèrsia que ja s'havien apuntat en altres ocasions, han estat resoltes satisfactòriament per la Llei orgànica reguladora del dret d'associació. Tot i així és convenient tenir-les present, encara que fins ara no ha estat modificat el text de la Llei catalana, que podria donar peu a confusions.

e.1. Aspectes derivats de la redacció de la Llei.

Respecte a l'adquisició de la personalitat jurídica:

La inscripció d'una associació al Registre d'Associacions de la Generalitat de Catalunya, suposa la culminació d'un procés que va començar amb l'acta de constitució i la redacció dels estatuts.

¹ Aquest article ha estat modificat per la Llei orgànica 1/2002 de 22 de Març, reguladora del dret d'associació.

Ja vàrem posar de manifest² que l'adquisició de la personalitat jurídica - plena capacitat per ser subjecte de drets i obligacions- per part de les associacions, es feia confusa a la Llei catalana donat que, de la seva redacció, haurem d'interpretar que els actes interns de l'entitat (la relació amb els socis) tenen plena validesa encara que l'associació no estigui inscrita, a l'establir que aquesta inscripció sols té efectes de publicitat - Art. 9-, (cosa que suposa que la personalitat jurídica s'adquireix amb l'acta de constitució), però per contra, posteriorment (Art. 11), la Llei determina la responsabilitat personal i solidària dels qui actuen en nom d'una associació no inscrita al Registre, per les obligacions concretes amb terceres persones per qualsevol dels associats que hagi manifestat actuar en nom de la col·lectivitat, que a la pràctica significa que l'associació, en cas de no estar inscrita al Registre no serà subjecte d'obligacions en les seves relacions externes (de cara a tercers).

A la pràctica, i sempre d'acord amb la Llei catalana, l'adquisició de la personalitat jurídica vindria donada per la inscripció al Registre corresponent, encara que l'associació, per ella mateixa, no és responsable de cap acte en el cas de no estar degudament inscrita. Aquesta realitat esdevé contrària a l'Art. 22, 3 de la CE, que diu que la inscripció al Registre ho serà sols a efectes de publicitat.

Cal dir que la Llei orgànica reguladora del dret d'associació, ha posat fi a aquesta incongruència, tot i que per un costat, clarifica que la personalitat jurídica de les associacions neix amb l'acte de constitució (Art. 5 declarat orgànic) i per l'altre, i consegüentment, en el cas d'associacions no inscrites, respondran, davant de tercers, els socis promotors, sense perjudici de la responsabilitat pròpia de l'associació. (Art. 10.4 declarat de competència exclusiva estatal)

Per tant l'Art. 11 de la Llei /1997 ha quedat modificat per la nova normativa.

Respecte a la responsabilitat dels socis

Art. 11.4 Tenen la responsabilitat establerta en l'apartat 1,..., els qui, actuant en nom d'associacions no inscrites o inscrites, fan subscripcions o col·lectes públiques, festivals benèfics o iniciatives anàlogues, sense tenir-ne l'autorització o els permisos establerts per la via reglamentària.

Hem de destacar dos aspectes, la idoneïtat de la normativa i el trasllat de la responsabilitat al soci.

En primer lloc, pensem que una de les fonts d'ingressos més important de la xarxa associativa de Catalunya, sobretot en les petites entitats són, precisament, les col·lectes, festivals, etc. Per exemple, la venda de números combinats amb una determinada loteria, les paneres i

² Manual legislatiu associatiu, d'acord amb la nova Llei catalana d'associacions, Xavier Armangué i Toni Vilà. Utils pràctics: Barcelona associacions/5. Ajuntament de Barcelona. Consell Municipal d'associacions de Voluntariat. Agost 1997

participacions en les loteries de Nadal. Amb general, quan les entitats que organitzen aquests tipus de col·lectes són petites, i pensem que a Catalunya la major part de les associacions ho són, no sol·liciten els preceptius permisos, existint, tradicionalment, una permissivitat per part de l'Administració.

Donat que ja existeixen les normes administratives que regulen aquests permisos, es podria haver obviat aquest article, perquè no és bo que existeixi una llei amb un articulat que no es compleix.

En segon lloc, el trasllat de la responsabilitat. Generalment aquests actes estan organitzats o autoritzats per l'òrgan de govern. Traslladar la responsabilitat directa al soci, que és el que actua en nom de l'associació (és el que ven al carrer números per una rifa), podria arribar a portar-nos a situacions no volgudes ni pel mateix legislador. Per exemple: si el soci és un menor d'edat, caldrà traslladar aquesta responsabilitat als seus pares, que pot ser que no siguin socis de l'associació.

També aquest articulat es veurà parcialment afectat per la nova llei orgànica, tot i que aquesta declara que és matèria exclusiva de l'Estat, la seva disposició addicional quarta i trasllada la responsabilitat en cas d'actes benèfics, subscripcions públiques i recaptació de fons en general, de les persones que actuen en nom de l'associació, als promotors d'aquests actes.

e.2. Aspectes derivats del caràcter subsidiari de la llei

També el caràcter supletori de la Llei catalana, envers els estatuts, pot originar controvèrsies. Una primera aproximació, ens fa veure que s'haurà de tenir molt en compte la norma legal durant la vida de l'associació.

Què podem i què no podem fer?, és el que constantment es plantegen els òrgans directius de l'associació.

La dificultat inicial se'ns planteja en el moment de redactar uns estatuts per una nova associació o la modificació dels existents, donat aquell joc de supletorietat de què parlàvem.

En primer lloc haurem de saber quin model d'associació volem, (rígid, flexible, presidencialista o no, etc.), en segon lloc tenir molt clar quin joc ens permet la llei, i en tercer lloc saber plasmar tot això als estatuts.

Respecte de l'òrgan de govern

(Art. 17) L'òrgan de govern representa a l'associació en tots els actes compresos en les seves finalitats.

Els seus actes obliguen a l'associació davant de tercers que actuïn de bona fe, encara que l'acte no estigui inclòs en l'objecte social de l'associació.

Els estatuts poden determinar les operacions per les quals caldrà autorització expressa de l'assemblea.

Veiem, que les funcions d'aquest òrgan són molt àmplies, i poden abastar des de la proposta de canvi de domicili social, fins a la venda del local social, passant pels contractes remunerats. És important per això, que els estatuts determinin clarament en quins casos l'òrgan de govern, haurà de demanar autorització expressa a l'assemblea per actuar, tenint sempre en compte que aquesta restricció no obstaculitzi totalment la marxa de l'entitat. Per això, en el moment de redactar uns estatuts hem de tenir molt present, quin tipus d'associació volem, i en funció d'aquesta valoració, determinar quins actes pot i quins no pot portar a terme l'òrgan de govern.

a) Hem de tenir present, també, (Art. 17.5) que els actes que no necessitin autorització de l'assemblea, només si els estatuts ho permeten, poden ser delegats en una o més persones dels seus membres, i també nomenar apoderats generals o especials

Cal dir al respecte, en primer lloc, que en general és convenient que els estatuts permetin aquesta delegació de funcions, sobretot si estem parlant d'una entitat amb un cert volum de socis, ja que si no ens trobaríem amb una impossibilitat operativa.

En segon lloc, caldrà aquí refermar la importància de les limitacions per part de l'assemblea, ja que ens podríem trobar amb una associació, gestionada per un tercer, aliè a l'entitat, amb plens poders per actuar lliurement.

Respecte de l'assemblea:

a) (Art. 12.1) Hi ha d'haver una assemblea general, sobirana, que s'ha de reunir com a mínim un cop a l'any i ha de tenir les competències següents....

Conseqüència d'aquest enunciat ens trobem amb diverses dificultats:

- Quines són les competències de l'assemblea general extraordinària? I de l'ordinària?

Fins a la nova llei, s'entenia que l'assemblea general ordinària sols podia tractar d'uns temes en concret i que la resta ho havien de fer en assemblea general extraordinària. És a dir hi havia dos tipus d'assemblea.

Amb la llei catalana, veiem que canvia el concepte. Ara hi ha sols una assemblea general que podrà ser convocada de dues formes diferents. El dubte es planteja sobre les competències d'aquestes assemblees, convocada d'una o altra forma. Al nostre entendre, s'han de considerar idèntiques, donat que sols hi ha diferències en la forma de la convocatòria i els terminis per portar-la a terme.

Si la resposta és afirmativa, com creiem, haurem d'entendre que l'assemblea general extraordinària podrà, per exemple, aprovar els pressupostos, cosa que fins ara corresponia a l'assemblea general ordinària. Però si la resposta és negativa, estarem en un contrasentit, per exemple, en el tema de la separació dels membres de l'òrgan de govern, donat que si bé la decisió d'aquesta separació correspon a l'assemblea, l'ordre del dia el fa, en el cas de l'ordinària, el mateix òrgan de govern.

És important també ressaltar que la llei no imposa limitacions quant al nombre d'assemblees que es poden convocar amb caràcter ordinari.

Moltes entitats, i a causa dels estatuts regulats per l'antiga norma, sols poder realitzar una assemblea ordinària, que s'haurà de portar a terme abans de tancar l'exercici fiscal. Actualment els estatuts poden establir lliurament, aquesta limitació o bé, penso que és millor no fixar el nombre d'assemblees que es poden portar a terme, però sí deixar clar que una d'elles s'haurà de portar a terme abans de tancar l'exercici fiscal

La Llei orgànica d'associació del Parlament espanyol, segueix la mateixa línia, però amb dues importants excepcions. En cas de dissolució de l'associació, o de modificació dels estatuts, l'assemblea s'haurà de convocar expressament en aquest sentit. És a dir, que s'haurà de fer en assemblea extraordinària i convocada exclusivament per aquest tema.

Aquest fet introdueix unes garanties superiors a les existents en la Llei catalana per tal d'evitar el frau al soci, possibilitat de frau que ja havíem denunciat en altres ocasions³, tot i que si bé amb la Llei orgànica no queda totalment solucionat, sí que impossibilita que es pugui portar a terme, quant a la modificació d'estatuts, i a la dissolució de l'associació, en evitar que en el transcurs d'una assemblea es modifiqui l'ordre del dia per introduir aquests dos temes, tal com es veu al següent apartat.

b) (Art. 13.5) Els estatuts poden establir un mínim no superior al 10% dels associats per a sol·licitar a l'òrgan de govern la inclusió en l'ordre del dia d'un o més assumptes a tractar... La sol·licitud també es pot fer directament a l'assemblea, que decideix el que considera convenient, però únicament pot adoptar acords respecte als punts no inclosos... si així ho decideix una majoria de les tres quartes parts de les persones presents.

Aquesta possibilitat, que penso que està pensada per donar agilitat a l'associació pot, en cas de no tenir-ho previst, portar conseqüències desastroses per a l'entitat.

Segons sembla, la llei permet que l'assemblea extraordinària pugui tractar de qualsevol tema, i a més que siguin vàlids els vots representats,

³ Manual legislatiu associatiu, d'acord amb la nova Llei catalana d'associacions, Xavier Amangué i Toni Vilà. Útils pràctics: Barcelona associacions/5. Ajuntament de Barcelona. Consell Municipal d'associacions de Voluntariat. Agost 1997

(vots delegats), (arts. 12, 13 i 14), també que un tema es pugui introduir a l'ordre del dia en la mateixa assemblea, (ho sol·licita un % concret d'associats), i que es puguin prendre acords si així ho accepten les $\frac{3}{4}$ dels socis presents (no representats). Seguint aquest exercici de raonament, podem fer el següent supòsit:

- No hi ha res que impedeixi convocar una assemblea el 14 d'agost per tractar d'un tema de la mínima importància, evitant d'aquesta manera l'assistència de socis. Un cop constituïda l'assemblea, es podria modificar l'ordre del dia, o incloure un tema de vital importància per l'associació, amb la sol·licitud del 10% dels socis (o menys si ho permeten els estatuts).
- Donada la data de l'assemblea, no és difícil pensar que l'òrgan de govern, fàcilment tindrà en vots delegats, aquest 10% de vots, i que el nombre de socis presents serà mínim, pel que la possibilitat d'introduir aquest nou tema és perfectament possible.
- Un cop introduït, farà falta per a la presa de decisions, que hi estigui d'acord les $\frac{3}{4}$ parts dels socis presents.
Pel mateix motiu anterior, de socis presents n'hi haurà molt pocs i, si com sembla es tracta d'un exercici de mala fe, els pocs socis que hi hagi, ja estaran d'acord amb el nou tema a tractar, per aixó, aconseguir els $\frac{3}{4}$ del quòrum no ha de ser una cosa difícil.

Si els Estatuts no han previst impedir aquesta possibilitat, la Llei actuaria de forma supletòria i els acords serien vàlids.

Per aquest motiu és recomanable que, per tal d'aconseguir una doble finalitat: la d'evitar el frau de llei i la de donar agilitat als temes urgents que sorgeixin, els Estatuts no haurien d'impedir la possibilitat d'entrar temes a l'ordre del dia, sinó que, per exemple, es podria incloure un article que impedís la convocatòria d'assemblees durant uns determinats períodes, per exemple de vacances escolars, (que generalment també són les dels associats: estiu, Nadal i Setmana Santa), encara que cada entitat ha de saber quina és l'època de l'any que hi ha menor nombre d'assistència de socis a les assemblees. Una altra possibilitat pot ser la de determinar, als Estatuts, quins temes no poden ser introduïts en el transcurs de l'assemblea, com per exemple, a l'igual que la llei estatal, la modificació dels Estatuts, la dissolució de l'associació, o per exemple l'aprovació d'una despesa extraordinària d'una quantitat elevada.

- c) (Art. 13,3 i 4) Un altre fet a tenir en compte per evitar el joc de la llei, ve referit a la possibilitat que tenen els socis de demanar la convocatòria de l'assemblea extraordinària, que s'ha de convocar forçosament si ho sol·licita un nombre no inferior del 10% d'associats. En aquest cas l'assemblea ha de tenir lloc dins del termini de trenta dies des de la sol·licitud, si els estatuts no en fixen un de diferent. En el cas que els estatuts estableixin una primera i una segona convocatòria, la segona com a mínim ha de portar-se a terme mitja hora més tard, que la primera

En aquest cas, el termini per celebrar l'assemblea és molt curt, (30 dies des del moment en què ho demanen els socis -no des de la convocatòria- i el moment que es celebra). Pensem que en general, quan és dona aquesta situació, és perquè hi ha un tema important que l'òrgan de govern vol obviar i no convoca l'assemblea per iniciativa pròpia. (p.ex. si els socis volen canviar les persones que formen l'òrgan de govern). El curt termini de temps i la possibilitat d'evitar l'assemblea, farà que l'òrgan de govern la convoqui l'últim dia. Per aquest motiu, és molt important que els nostres Estatuts estableixin que en aquests casos s'haurà de convocar, forçosament, dins d'aquest termini l'assemblea, *tant en primera com en segona convocatòria*. Si això no està previst, i ens oblidem de demanar-ho en l'escrit de sol·licitud, és molt possible que sols es faci una convocatòria que, en cas de no tenir prou quòrum, provocarà que no es pugui celebrar l'assemblea i que no hi hagi possibilitat de constituir-la en segona convocatòria, per no haver estat convocada. En aquest cas s'hauria de tornar a començar tot el procés, començant per una nova recollida de signatures.

e.3. Aspectes positius de la regulació catalana

Però el cert, és que la llei no conté tant sols aspectes negatius o que impliquin confusió sinó que en té molts de positius:

a) La democràcia interna:

En l'aspecte democràtic de l'associació, la llei obliga clarament en aquest sentit a l'associació. Ara és impossible l'existència de socis que tant sols tenen deures i no se'ls reconeixen els drets. Estatuts d'associacions, on els socis majors de 18 anys i menors de 35, no tenien dret de veu ni de vot a l'assemblea, salvant que l'òrgan de govern els hagi conferit la condició de socis de ple dret, ja no tenen cabuda al nostre entorn. És important remarcar que aquesta plena democràcia interna, està recollida Llei orgànica reguladora del dret d'associació, pel que a partir de la seva aprovació han quedat expressament excloses de la legalitat vigent, totes aquelles associacions a tot el territori.

b) El reconeixement de drets als voluntaris, no socis, de les associacions.

Donada la seva condició de voluntaris, i no de socis, aquest col·lectiu quedava marginat de l'associació, que sols l'utilitzava per a portar endavant una tasca, i no se'l tenia en compte per manifestar l'opinió ni per la presa de decisions.

Encara que la llei, en aquest sentit, no profunditza en el tema, si que obliga a l'existència d'estructures de participació que garanteixin els drets i deures dels voluntaris, en cas d'haver-n'hi a l'associació. Per això, un mínim que caldrà regular en aquests casos, serà un reglament de règim intern dels voluntaris no socis, podent atorgar, per exemple, a aquest col·lectiu el seu dret a veu, encara que no a vot, en el si de l'assemblea general de socis.

És una llàstima que la Llei reguladora del dret d'associació del Parlament espanyol, no quedi recollit el mateix dret pels voluntaris, tot i que al seu preàmbul destaca la gran importància dels voluntaris al món de l'associacionisme

c) Un tercer punt que cal valorar d'una manera molt positiva, és la possibilitat que té una persona física o jurídica estrangera, de gaudir de la condició de soci i de soci fundador. La possibilitat que persones jurídiques estrangeres poguessin constituir associacions a Catalunya o ser-ne soci, no estava normativitzat, i de fet no es podia portar a terme. Cal remarcar que aquesta possibilitat és recull, també a la Llei orgànica.

e.4. Altres articles de la Llei catalana modificats per la Llei orgànica

- L'article 3.b) de la Llei 1/2002 de 22 de març, permet que les persones menors d'edat, de més de 14 anys i no emancipades puguin, també, constituir associacions i ser-ne socis, amb el consentiment acreditat d'aquells que hagin de suplir la seva incapacitat legal.

Aquest article, modifica el 4.1.a) de la Llei catalana, donat que sols tenien possibilitat de constituir l'associació, els majors d'edat i els menors emancipats.

- L'art. 11.4 de la Llei 1/2002 de 22 de Març, prohibeix expressament als menors d'edat, emancipats i no emancipats, ser membres de l'òrgan de govern.

Entenem que aquest article modifica la Llei catalana. La Llei 7/1997, permet als menors ser socis de l'associació, però els estatuts hauran de regular els actes jurídics pels que no tinguin capacitat d'obrar. (Art. 4.2). Aquest article, junt amb el fet que la nostra norma no estableix l'edat mínima per ser membre de l'òrgan de govern, permetria que els menors, emancipats o no, poguessin formar part del màxim òrgan de representació de l'associació

- Els membres de l'òrgan de representació, poden tenir retribució, si així ho permeten els estatuts i està previst als comptes anuals de l'associació, aprovats per l'assemblea general (modificació de l'art. 21.2 i 21.6 de la Llei catalana que estableix la gratuïtat dels càrrecs)

Cal destacar la importància d'aquest article, tot i que, tradicionalment, l'òrgan de govern de les associacions ha estat format per persones que actuaven gratuïtament.

Aquest article, no sols ha modificat la Llei catalana, sinó també l'espirit del que podríem anomenar "concepte associatiu".

2. La declaració d'utilitat pública

“Les associacions constituïdes per assolir un fi comú d'interès general, poden ésser reconegudes d'utilitat pública, d'acord amb el procediment vigent...” (Art. 30.1 Llei 7/1997,)

El procediment que esmenta la Llei catalana d'associacions és el que ha regulat el Reial Decret 1786/1996 de 19 de juliol. La competència per a la concessió, correspondria al Ministeri de l'Interior, encara que el tràmit es portava a terme a través del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya.

La concessió del reconeixement d'associació d'utilitat pública, obre les portes a les associacions als beneficis fiscals establerts per les lleis, i en concret, per la Llei 30/1994 de 24 de novembre, coneguda per la Llei del mecenatge.

Aquesta regulació, en aquests moments, està en fase de modificació, donat que la Llei orgànica reguladora del dret d'associació, modifica els criteris establerts, a través de la incorporació dels seus articles 32 a 35, que regulen la definició, drets, obligacions i procediment de declaració d'utilitat pública, amb caràcter general i estableix el desenvolupament d'aquests articles mitjançant un reglament. La disposició transitòria segona anuncia la publicació al Bolletí Oficial de l'Estat, en el termini d'un any, de les associacions declarades d'utilitat pública amb anterioritat a la publicació de la Llei orgànica. Així mateix, la Disposició derogatòria única, deroga totes les disposicions que s'oposin a aquesta Llei orgànica

És important que s'analitzi en aquest apartat la declaració d'utilitat pública, atès que afecta directament al finançament de les associacions, però aquesta anàlisi, s'ha de portar a terme sota la perspectiva de la nova norma, ja que reflecteix els criteris polítics que imperen en aquest moment, però sense oblidar una breu comparació amb la norma actual.

a. Quines són les condicions, perquè es pugui optar a la utilitat pública?

Podran optar a tenir la consideració d'entitats d'utilitat pública les associacions que: (Art. 32.1)

- Els fins estatutaris tendeixin a promoure l'interès general i siguin de caràcter assistencial, cívic, educatiu, científic, cultural, esportiu, sanitari, de promoció dels valors constitucionals, de promoció dels drets humans d'assistència social, de cooperació pel desenvolupament, de promoció de la dona, de promoció de la infància, de foment de la igualtat d'oportunitats i de la tolerància, de defensa de mig ambient de foment de l'economia social o de la investigació, de promoció del voluntariat social, de defensa de consumidors i usuaris de promoció i atenció a les persones de risc

d'exclusió per raons físiques, socials, econòmiques o culturals i qualsevol altre de naturalesa similar.

- Que la seva activitat no es dirigeixi exclusivament beneficiar als seus associats, sinó que estigui oberta a qualsevol altre beneficiari que reuneixi les condicions exigides pels mateixos fins de l'associació.
- Que els membres de l'òrgan de govern que rebin retribucions, no ho facin a càrrec de fons i subvencions públiques.
- Que tinguin els mitjans personals i materials adequats i l'organització idònia per garantir el compliment dels fins estatutaris.
- Que estiguin constituïdes i inscrites al registre corresponent, que compleixin els fins estatutaris, i que concorrin tots els requisits, al menys durant els dos anys anteriors a la presentació de la sol·licitud

Amb referència a les federacions i confederacions, o altres unions d'associacions, l'Art. 32.2 estableix que en el cas d'aquestes entitats, el requisit l'han de complir tant la mateixa entitat com cada una de les que estiguin adherides.

- Fins a la promulgació de la Llei orgànica, el procediment per a la declaració d'utilitat pública per aquestes entitats havia estat possible a través d'una doble via:
- Sols per la federació o confederació. En aquest cas els requisits els havia de complir únicament l'entitat sol·licitant,
- Per la unió d'associacions i per a tot el conjunt d'entitats adherides. La declaració feia efectes per a tots.

La Llei orgànica norma sols permet la segona possibilitat. El resultat de l'aplicació estricta d'aquest article, és que com mes gran sigui la federació, confederació o unió d'associacions, més difícil serà que pugui estar declarada d'utilitat pública, ja que si per un cantó, sempre hi haurà la possibilitat que una entitat adherida o una altra no compleixi els requisits, per un altre, es fa difícil físicament i burocràticament tramitar tota la documentació. D'una altre banda, queden dubtes de què passa quan una Federació que hagi aconseguit la declaració d'utilitat pública, tingui noves associacions federades amb posterioritat a aquella declaració. Haurà de tornar a presentar tota la documentació? o sols la de la nova associació?

b. Les obligacions d'una associació declarada d'utilitat pública

- Cal que dins dels sis mesos posteriors al tancament de l'exercici econòmic, es rendeixin comptes i es presenti una memòria d'activitats davant de l'òrgan encarregat de verificar la constitució i de portar a terme

la seva inscripció al Registre. Els comptes han de reflectir el pressupost anual i l'origen, quantia i destí dels ingressos rebuts.

- Per reglament es determinarà en quins casos s'hauran de sotmetre els comptes anuals a auditoria.
- Estaran obligades a facilitar a l'Administració els informes que els requereixin justificatius de les activitats realitzades en compliment de les seves finalitats.
- Encara que no es digui explícitament, estan obligades a portar la comptabilitat d'acord amb el Pla general comptable.

c. Els drets d'una associació declarada d'utilitat pública

Tot i els problemes que comporta la declaració d'utilitat pública, el principal avantatge per a les associacions que ho han estat declarades és el tema fiscal.

Així els principals drets d'aquestes associacions són:

- Gaudir de les exempcions i beneficis fiscals que les lleis reconeixen al seu favor .
- Gaudir dels beneficis econòmics que les lleis estableixin al seu favor.

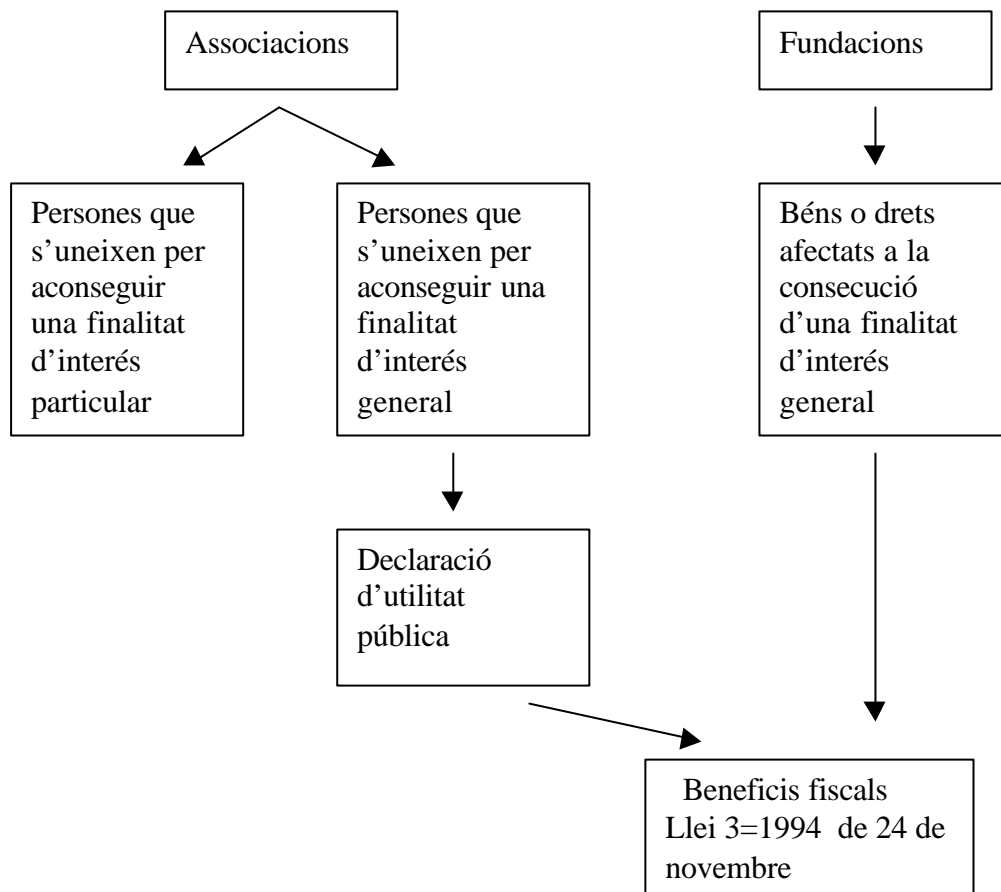
d. Alternatives a la utilitat pública: les fundacions

La *Llei 30/1994 de 24 de novembre de fundacions i d'incentius fiscals a la participació privada en activitats d'interès general*, reconeix els mateixos drets, a nivell fiscal, per a les fundacions que a les associacions declarades d'utilitat pública.

A l'Article 41 es defineix que son entitats sense fins lucratius a efectes del que disposa la Llei a "*Les fundacions inscrites al Registre corresponent i a les associacions declarades d'utilitat pública que compleixin amb els requisits establerts en aquest Títol*"

A Catalunya existeix una llei pròpia que defineix els que són les fundacions i els requisits i forma per a constituir-les. Segons la *Llei 5/2001, de 2 de maig, de Fundacions*, les fundacions privades son "*entitats sense afany de lucre, constituïdes per la manifestació de la voluntat de les persones físiques o jurídiques que són les fundadores, mitjançant l'afectació d'uns béns o d'uns drets a la realització de finalitat d'interès general*".

Veiem que la característica de les fundacions és l'afectació d'uns béns o d'uns drets a la realització de finalitats d'interès genera

La Llei catalana, fent-se ressò de la realitat, ha optat per no concretar la dotació mínima que cal realitzar per a constituir la fundació privada, establint que aquesta ha de ser suficient per a portar a terme les activitats fundacionals. Per aquest motiu a l'actualitat, moltes associacions, que reuneixen les condicions per a ser declarades d'utilitat pública, han tendit a constituir una fundació, que tingui per objecte les finalitats pròpies de l'associació que l'ha constituït, de tal manera que poden sol·licitar o no sol·licitar la declaració d'utilitat pública, segons els interessis i gaudir d'alguns dels avantatges fiscals d'aquesta a través de la fundació, per exemple, desviant el finançament de l'associació, per aportacions de particulars o d'empreses a la fundació, donat que aquestes aportacions, per llei tindran desgravació fiscal. Hi ha també entitats que han optat per establir la possibilitat de que els socis, paguin les quotes, no a l'associació sinó a la Fundació, en forma de donatiu, per això pel que aquests gaudiran també de la desgravació fiscal de les aportacions realitzades.

Les fundacions han de portar, com a mínim el llibre diari, el d'inventari i comptes anuals i el llibre d'actes. La comptabilitat s'haurà de portar a terme d'acord amb la naturalesa de les activitats, ajustant-se als principis i a les normes de comptabilitat que els hi siguin aplicables. Els comptes anuals, integrats per balanç de situació, compte de resultats i memòria, s'hauran de presentar anualment al Protectorat de la Generalitat

3. Quines són les obligacions legals un cop l'associació està en marxa?

a. Actes que s'han d'inscriure al Registre d'associacions.

Un cop l'associació ja està en funcionaments, és a dir, ja és constituïda, hi ha una sèrie d'actes que caldrà inscriure al Registre d'associacions.

- El primer de tots serà precisament l'acte de constitució. El Registre prendrà nota de: la denominació, la data de constitució, els fins socials, el domicili social, que serà el principal, i altres locals que l'associació pugui tenir, l'àmbit territorial de la nostra entitat i la forma de nomenar i cessar els membres de l'òrgan de govern. Un cop inscrita l'associació, se'ns comunicarà el número de Registre que li ha pertocat la nostra associació.
- La modificació dels estatuts. El Registre prendrà nota de totes les modificacions que afectin a l'apartat anterior. La modificació dels estatuts, sols té efectes per a tercers un cop estigui inscrita.
- La declaració d'utilitat pública, amb anotació de la data de la declaració i de la inscripció.
- La renovació de l'òrgan de govern. Si durant deu anys no es comunica aquesta renovació, el Registre procedirà a la cancel·lació d'ofici de la inscripció de l'associació.
- La declaració judicial de nul·litat i el concurs de creditors, nomenament i separació de liquidadors i la dissolució.

b. Obligacions documentals.

Sota aquest concepte ens referim als llibres obligatoris que tota associació ha de tenir i actualitzar.

L'article 24 de la Llei 7/1997, estableix que aquests llibres, ha d'estar a l'abast de qualsevol soci. Aquest mandat el porta a terme en virtut d'allò establert s l'art. 22, 3er. *Els drets mínims de les persones associades són els següents: Tercer. Ésser informats de la marxa de l'associació, de la identitat dels altres membres de l'associació, de l'estat de comptes...Els membres de l'òrgan de govern han de proporcionar la informació sol·licitada, tret que, segons llur parer, aquesta informació perjudiqui els interessos de l'associació...*

Tot i el que es diu a la Llei catalana, cal tenir en compte, però, la Llei orgànica 1/1982 de 5 de maig de protecció civil del dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge i la Llei orgànica 15/1999 de 13 de desembre de protecció de dades de caràcter personal.

Aquestes dues Lleis intenten protegir a les persones de la divulgació i utilització de les seves dades front a terceres persones, prohibint en cas de no tenir autorització expressa de l'interessat, aquella divulgació.

És per això, que caldrà tenir en compte que, una cosa és el dret a **confiter** la identitat de la resta de socis, i una altra, de molt diferent, és posar els llibres, on hi haurà possiblement dades personals que queden sota l'àmbit de protecció d'aquelles lleis, a l'abast de tothom.

El mateix cal dir de les dades incloses a les bases de dades de la nostra associació.

Dins dels llibres obligatoris, hi trobem:

- Llibre registre dels associats i associades.
- Llibre d'actes.
- Llibre d'inventari de béns
- Llibres de comptabilitat adequats a les activitats que es fan.
- Llibre de personal voluntari, en cas de que col·laborin persones voluntàries no associades.

Respecte al llibre de comptabilitat, hem de fixar-nos que sols s'ens demanarà la utilització del Pla General Comptable, en cas de que l'associació estigui declarada d'utilitat pública.

c. Obligacions tributàries.

El C.I.F.

La primera obligació per a qualsevol persona jurídica és sol·licitar el CIF. El Codi d'Identificació Fiscal identifica a efectes fiscals i contractuals a l'associació. És l'equivalent al NIF de les persones físiques. Per a les associacions i Fundacions és un número que va precedit per una lletra i que per a Fundacions i Associacions és la "G"

Les Certificacions de les donacions

Les associacions declarades d'utilitat pública i les Fundacions que reuneixin els requisits establerts a l'art. 42 de la Llei 30/1994, hauran d'estendre les certificacions corresponents de les donacions de que siguin beneficiaris, d'acord amb el que s'estableix a la mateixa Llei, per tal de que el donant pugui gaudir de les exempcions fiscals corresponents (veure "Beneficis fiscals per a donatius i aportacions" al capítol dedicat al Tractament Fiscal)

La liquidació de l'impost de societats

Encara que les associacions estan obligades fiscalment per mes impostos és convenient remarcar que totes, estan obligades a liquidar per l'impost de societats.

L'impost de societats, grava els beneficis de les persones jurídiques, i totes elles estan obligades a presentar la liquidació. Encara que no és habitual, cada dia hi ha mes associacions que tenen inspecció d'Hisenda per no haver liquidat aquest impost, pel que seria convenient que es comencés a regularitzar aquesta situació, presentant les corresponents liquidacions.

És molt possible, que si l'associació no realitza cap activitat econòmica, pugui veure com Hisenda li retorna amb motiu de la liquidació de l'Impost de Societats, les retencions que se li han practicat en origen. En el cas que l'associació estigui donada d'alta a l'IAE, la no presentació dels fulls de liquidació, pot comportar una multa, si aquella liquidació era positiva.

4. Tractament fiscal⁴

L'article 31 de la Constitució estableix: *“Tots contribuiran al sosteniment de les despeses públiques d'acord amb la seva capacitat econòmica, mitjançant un sistema tributari just inspirat en els principis d'igualtat i progressivitat que, en cap cas, tindrà caràcter confiscador.”*

Veiem que el principi que inspira el sistema tributari, és la capacitat econòmica del subjecte que ha de satisfer l'impost (subjecte passiu). La manca d'ànim de lucre, no suposa en cap moment la impossibilitat de que l'associació tingui guanys d'una determinada activitat, sinó que condiona que aquests guanys es reinverteixin en la seva totalitat a les finalitats pròpies de l'associació. Per tant la capacitat econòmica, en el cas de les associacions sense ànim de lucre serà, en general, inexistent o menor respecte d'altres persones jurídiques.

Ara bé, no tots els impostos es basen amb l'aspecte subjectiu de la persona que els ha de satisfer, sinó que n'hi ha que graven, no a la persona, sinó el sol fet de realitzar una determinada activitat econòmica, el cas més clar és l'IAE (Impost sobre activitats econòmiques), i que no tenen en compte el resultat, positiu o negatiu, d'aquesta activitat. N'hi ha d'altres, que graven directament els guanys de l'activitat, l'IS (Impost sobre societats) i finalment impostos que apareixen pel sol fet de participar en una activitat econòmica, l'IVA (Impost sobre el valor afegit).

⁴ Manual legislatiu associatiu, d'acord amb la nova Llei Catalana d'Associacions, Xavier Amangé i Toni Vilà. Utils pràctics: Barcelona associacions/5. Ajuntament de Barcelona. Consell Municipal d'associacions de Voluntariat. Agost 1997

“Vamos a plantearnos la financiación de nuestras asociaciones. Ideas clave y propuestas estratégicas. Equipo de la Agencia Municipal de Servicios para las Asociaciones de Barcelona, editor”. Dossier Barcelona Asociaciones – 26. Primavera 1997

“Vamos a trazar un plan para la financiación de nuestra asociación. Manual para socios, donantes, mecenazgo y subvenciones. Equipo de la Agencia Municipal de Servicios para las Asociaciones de Barcelona, editor. Utils pràctics: Barcelona associacions/4. Ajuntament de Barcelona. Consell Municipal d'associacions de Voluntariat. Primavera 1997

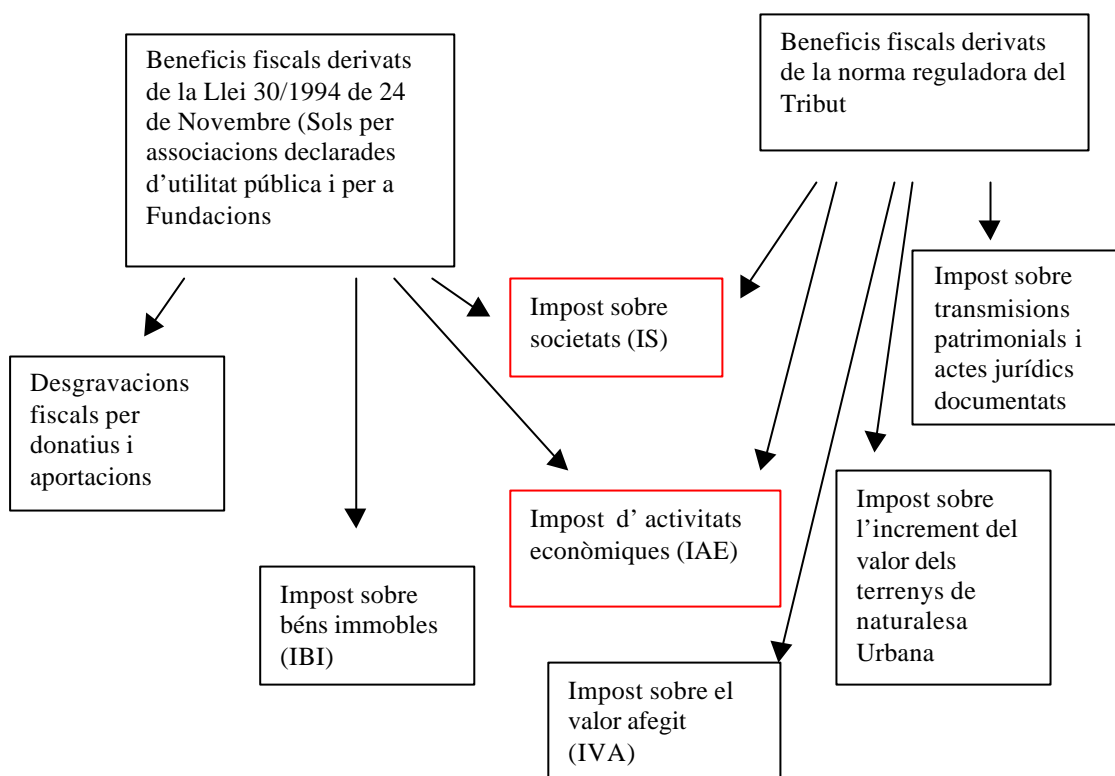
A efectes fiscals, podem utilitzar la definició que fa la Llei Reguladora de les Hisendes locals del que és una activitat econòmica: *“l’ordenació per compte propi dels recursos humans i/o mitjans de producció amb la finalitat d’intervenir a la producció o distribució de béns i serveis”*. Seguint aquesta definició, qualsevol activitat que porti a terme l’associació, i que generi uns ingressos, que no tinguin la consideració de donatius, s’ha d’entendre com activitat econòmica. Per exemple: l’activitat de servei de bar en un determinat acte, el cobrament d’entrada per a veure la funció teatral que representa el grup de teatre de la nostra associació, el cobrament de tiquets de l’autocar que organitzem per anar a esquiar, etc.

Per aquest motiu tota associació, a l’igual que la resta de persones jurídiques, estarà obligada a liquidar a la Hisenda Pública determinats impostos. La Llei, però, preveu, en virtut del mandat constitucional, que en funció del tipus d’associació o de les finalitats establertes als estatuts, existeixin uns determinats supòsits d’exempció tributària.

A aquests efectes haurem de distingir entre les associacions que compleixen els requisits de la Llei 30/1994, que tindran unes exempcions derivades d’aquesta llei, i les associacions que sense poder-se beneficiar de l’esmentada llei d’incentius fiscals, si que es poden acollir al redactat de cada una de les lleis impositives.

Hem de tenir en compte, però, que la Llei 30/1994 no contempla tots els impostos, per exemple l’IVA, pel que una associació que es pugui acollir a ella estarà amb igualtat de condicions a una que no ho pugui fer, en aquells supòsits no contemplats.

Al següent esquema veiem quin son els beneficis derivats de cada situació.

A efectes de la Llei 30/1994 de 24 de novembre, de Fundacions i d'incentius fiscals a la participació privada en activitats d'interès general, són Entitats Sense Ànim de Lucre (ESAL), les

- Fundacions inscrites al Registre i
- Les associacions declarades d'utilitat pública, (art. 42)
- Que persegueixin fins d'assistència social, cívics, educatius, culturals, científics, esportius, sanitaris, de cooperació pel desenvolupament, de defensa del mig ambient, de foment de l'economia social o de la investigació, de promoció del voluntariat social, o qualsevol altre fi d'interès general de naturalesa anàloga.
- Que destinin a la realització dels seus fins, el 70% de les rentes netes i altres ingressos, deduïts els impostos, en els tres anys següents a la seva obtenció.
- Que rendeixin comptes front al Protectorat, o al nostre cas, davant del Departament de Justícia de la Generalitat (abans de l'1 de Juliol)
- Que als estatuts estigui previst que en cas de dissolució, el patrimoni haurà de destinar-se a la realització de fins d'interès general, anàlegs als realitzats per ella.
- Gratuïtat en el desenvolupament dels càrrecs de l'òrgan de govern.

Per gaudir dels beneficis fiscals de les ESAL, caldrà acreditar aquesta condició davant la Delegació de l'Agència Estatal d'Administració

Tributària del seu domicili fiscal. A partir de la data de comunicació comencen els beneficis fiscals.

Cal adjuntar a l'escrit:

- Certificat del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, que acrediti la inscripció de l'associació al Registre corresponent, descrivint la seva naturalesa i activitats.
- Memòria, on es detalli el compliment dels requisits necessaris i la manera com es compliran.
- Còpia de la notificació de l'acord de la declaració d'utilitat pública.

A l'igual que, amb la sola presentació de l'escrit, els beneficis fiscals s'adquireixen de manera automàtica, la pèrdua d'aquests beneficis vindrà, també de forma automàtica, per haver-se deixat de complir els requisits.

Beneficis fiscals derivats de la Llei 30/1994 de 24 de novembre per associacions declarades d'utilitat pública i per a fundacions.

a. Desgravacions fiscals per donatius i aportacions

Encara que aquest títol no vingui directament referit a beneficis fiscals directes per l'associació, és important tenir-lo en compte, donat que pot beneficiar fiscalment a les persones físiques o jurídiques que fan aportacions a l'associació, amb la conseqüent possibilitat d'utilitzar aquest argument com una font de finançament per la nostra entitat.

L'art. 59 i 63 de la Llei 30/1994 de 20 de Novembre, estableixen les desgravacions fiscals dels donatius realitzats a favor de les Fundacions i associacions declarades d'utilitat pública, que compleixin amb els requisits que s'han senyalat anteriorment, per part de persones físiques i jurídiques.

Les persones físiques podran deduir-se de la quota de l'Impost per a la Renda de les Persones Físiques el 20% de les donacions que contribueixin a la realització de les activitats que es facin en compliment dels fins previstos a l'art. 42 de la llei

Les persones jurídiques podran deduir de la base imposable de l'Impost de Societats, els donatius que facin, amb el límit del 10% de la base imposable abans de la deducció.

L'entitat que rep la donació (donatari) haurà d'expedir una certificació de la donació on haurà de constar obligatòriament:

- El NIF del donant i les seves dades identificatives.
- El NIF i dades identificatives del donatari
- Que el donatari està inclòs en els supòsits de la Secció 1^a, Capítol 1 del Títol II de la Llei 30/1994.

- Data i import de la donació.
- Destí que es donarà a la donació en compliment de les finalitats específiques.
- Menció del caràcter irrevocable de la donació.

b. *Impost sobre societats*

Independentment de si estan o no gravades, s'hauran d'incloure a la declaració de l'Impost sobre Societats la totalitat de les rendes obtingudes durant l'exercici. Aquesta afirmació suposa que totes les associacions declarades d'utilitat pública hauran de liquidar obligatòriament per l'Impost de Societats. Es contemplen les següents exempcions:

- Exempció pels resultats obtinguts en l'exercici de les activitats que constitueixin el seu objecte o fi social
- Exempció de l'increment de patrimoni derivat tant de les adquisicions com de les transmissions a títol lucratiu, sempre que sigui en compliment de l'objecte o fi social.
- Possibilitat de sol·licitar exempció pels resultats obtinguts d'explotacions econòmiques.

Aquestes exempcions inclouen:

- Les quotes dels associats.
- Les subvencions obtingudes de l'Estat, Comunitat Autònoma i Corporacions locals o altres organismes públics.
- Els increments de patrimoni derivats d'adquisicions o transmissions a títol lucratiu (per exemple herències) vinculades al compliment dels fins de l'associació.
- Els obtinguts a través de convenis de col·laboració en activitat interès general.
- Els rendiments obtinguts en l'exercici de les activitats que constitueixen el fi específic de l'associació, Es pot sol·licitar quan:
 - L'activitat econòmica persegueixi els fins propis de l'associació, és a dir, que l'activitat econòmica coincideixi amb l'objecte social o fins específics de l'entitat.
 - Se sol·liciti al Departament de Gestió Tributària aportant:
 - Memòria justificativa de que les explotacions per les que se sol·liciti l'exempció coincideixen amb l'objecte o fins de l'associació.
 - Relació de les activitats realitzades.
 - Còpia simple de l'escriptura de constitució i estatuts.
 - Còpia de la sol·licitud de les exempcions dels tributs locals, que s'hagin sol·licitat.
 - En cas de que la sol·licitud no sigui contestada en 6 mesos a comptar des de la presentació s'entendrà concedida.

c. Impost sobre béns immobles. (IBI)

Estaran exemptes de tributar, les associacions declarades d'utilitat pública per l'Impost de Béns Immobles dels béns que siguin titulars:

- Sempre que no estiguin cedits a tercers mitjançant contraprestació,
- Que estiguin destinats a les activitats que constitueixin el fi específic,
- Que no s'utilitzin principalment per desenvolupar explotacions econòmiques que no siguin el fi específic de l'associació.

L'entitat declarada d'utilitat pública ha de dirigir-se, acreditant aquesta condició, a l'Ajuntament on radiqui l'immoble, acompanyant a la sol·licitud:

- Còpia de la documentació esmentada, per a l'aplicació dels beneficis fiscals, acreditant la seva presentació a la Delegació d'Hisenda (a través del segell del Registre d'entrada que constarà a les còpies).
- Còpia de la sol·licitud d'exempció de les explotacions econòmiques.
- Justificació de la titularitat del bé immoble (escriptura de propietat, Certificació del Registre de la Propietat, etc.)
- Documentació que acrediti el compliment dels requisits senyalats en el primer paràgraf.

d) Impost d'activitats econòmiques. (IAE)

Estan exemptes de tributar IAE les associacions declarades d'utilitat pública per les activitats que constitueixin el seu fi social. El problema que es presenta molts cops, i en el que els Ajuntaments es basen per denegar la sol·licitud, és la dificultat de delimitar el fet imposable amb relació al fi social de l'associació.

L'associació haurà de dirigir la sol·licitud a l'Ajuntament on tributi per aquesta activitat, en el cas de quota municipal, i si es tracta de quota provincial o nacional a l'Administració d'Hisenda, aportant en tots els casos:

- Còpia de la documentació esmentada per, l'aplicació dels beneficis fiscals, acreditant la seva presentació a la Delegació d'Hisenda (a través del segell del Registre d'entrada que constarà a les còpies).

Beneficis fiscals derivats de la norma reguladora de l'Impost.

a. Impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats (ITPAJD)

Cal tenir en compte que aquesta exempció és de caràcter subjectiu, és a dir, per raó del subjecte passiu, pel que un cop estigui concedida quedarà exempta qualsevol fet que sigui gravat per aquest impost. Per aquest motiu, és convenient sol·licitar-la sempre, donat que en un moment o altre de la vida de l'entitat es produirà el fet imposable.

Poden estar exemptes de tributar, prèvia sol·licitud al Ministeri d'Economia i Hisenda:

“Els establiments o fundacions benèfiques o culturals, de Previsió Social, docents o amb fins científics, de caràcter particular, degudament classificats, sempre que els càrrecs de patrons o representants legals dels mateixos siguin gratuïts i rendeixin comptes a l'Administració.

El problema que trobem en aquest article, respecte les associacions sense finalitat de lucre, és que utilitza el concepte “establiment”. Hisenda interpreta de manera restrictiva aquest terme, pel que considera que no estan incloses aquestes associacions, però hi ha vegades que els tribunals l'han interpretada d'una manera mes oberta, pel que si que hi tindrien cabuda. Molts cops la interpretació es basarà en les activitats que es duguin a terme.

Les fundacions privades estan englobades a aquest article, pel que poden sol·licitar l'exempció.

Les associacions declarades d'utilitat pública dedicades a la protecció, assistència o integració social de la infància, de la joventut, de la tercera edat, de persones amb minusvalidesa física o psíquica, marginals, alcohòliques, toxicòmanes o amb malalties en fase terminal, sempre que els càrrecs exercits pels seus representants legals (Junta Directiva) siguin gratuïts i rendeixin comptes amb l'Administració.

El procediment per la tramitació està establert a l'Art. 89 del Reial Decret 828/1995 de 29 de Maig.

b. *Impost d'activitats econòmiques (IAE)*

La Llei d'Hisendes Locals preveu unes exempcions molt concretes, en funció de qui sigui el subjecte passiu de l'Impost. En concret:

Estan exemptes les Associacions i Fundacions de disminuïts físics, psíquics i sensorials, sense ànim de lucre, per les activitats de caràcter pedagògic, científic, assistencial i de treball que per l'ensenyament, educació, rehabilitació i tutela de minusvàlids realitzin.

Aquestes entitats, caldrà que es dinin d'alta de l'Impost i posteriorment sol·licitin l'exempció, segons el que es regula a l'Art. 83 de la Llei 39/1988 de 28 de desembre, Reguladora de les Hisendes Locals.

c. *Impost sobre l'increment de valor dels terrenys de naturalesa urbana*

Estan exemptes les institucions qualificades de benèfiques o benèfico-docents

d. *Impost sobre societats*

Com ja s'ha fet menció a l'apartat corresponent a les obligacions fiscals de les associacions, totes les associacions, tant si estan declarades d'utilitat

pública com si no, han de presentar la corresponent liquidació de l'Impost de Societats.

S'aplicarà a les associacions sense ànim de lucre, que no estiguin declarades d'utilitat pública, o bé a les que si que tinguin aquesta declaració, però que no compleixin els requisits de la Llei 30/1994, les següents exempcions derivades de:

- D'adquisicions o transmissions a títol lucratiu (per exemple herències) vinculades al compliment dels fins de l'associació.
- De la venda de béns afectes a la finalitat de l'associació sempre que el total obtingut es destini a inversions relacionades amb tal finalitat.
- Les activitats econòmiques que constitueixen el fi específic de l'associació.

e. L'impòst sobre el valor afegit (IVA)

L'IVA és un impòst indirecte que grava el consum.

Moltes entitats han demanat i estan demanant just al moment de constituir-se l'exempció de l'impòst sobre el valor afegit (IVA). Al pensament de tots, hi ha la possibilitat (equivocada com veurem) de no pagar per aquest concepte. A aquesta confusió hi col·labora moltes vegades la pròpia Administració pública, ja que a l'anar a informar-nos sobre la constitució d'una associació, s'ens facilita, tant un model ja imprès del que poden ser els nostres Estatuts, com un imprès dirigit a l'Agència Tributària per sol·licitar el reconeixement d'Entitat privada de caràcter social. Aquest reconeixement ens donarà posteriorment pas a l'exempció de l'impòst.

Cal, però, que tinguem en compte, respecta d'aquest impòst els següents aspectes:

- **Subjecte passiu d'un impòst:** En general el subjecte passiu, de qualsevol impòst, és la persona física o jurídica que l'ha de pagar. El subjecte passiu és aquell que està obligat per llei, al compliment de l'obligació imposada per la norma tributària, i per això el més freqüent és que el subjecte passiu d'un impòst sigui qui està obligat a pagar-lo. Per això estar exempts d'un determinat Impòst suposa, no estar obligats a complir amb l'obligació tributària, i per tant, a la majoria dels casos, no haver-lo de pagar. Per exemple, si estem exempts de l'impòst d'activitats econòmiques (IAE), no haurem de tributar per aquest concepte.

- **Subjecte passiu de l'IVA:** El cas de l'Impòst sobre el valor afegit, l'IVA, és diferent de la resta.

L'obligació tributària imposada per la llei que regula l'impòst, no és la de pagar-lo sinó la de recaudar-lo. És a dir cobrar-lo.

La llei de l'IVA, no obliga al subjecte passiu a pagar aquest impòst, sinó que l'obliga cobrar-lo: és un impòst que recauda i liquida el subjecte passiu.

El subjecte passiu de l'impòst, no és qui el paga sinó qui el cobra.

Per això l'exempció de l'impost IVA, suposarà que el subjecte passiu, (en el nostre cas, l'associació), no podrà cobrar l'IVA, (perquè n'estarà exempt), a les seves transaccions econòmiques.

Aquest mateix subjecte, (l'associació), sí que haurà de pagar l'IVA dels béns que adquireixi. (El que és més habitual, és el relatiu al lloguer del local social). És a dir que en virtut de l'exempció, l'associació s'haurà convertit a les seves transaccions econòmiques en un consumidor final.

El joc de l'exempció impossibilitarà que l'associació pugui liquidar a Hisenda l'impost, d'acord amb la fórmula general: IVA cobrat – IVA pagat = liquidació. La impossibilitat de portar a terme la liquidació suposa que l'entitat no podrà recobrar l'IVA pagat, si no és com a despesa a l'Impost de Societats.

- **L'exempció és irreversible:** Un cop la nostra entitat està declarada "entitat privada de caràcter social", l'exempció ja no és possible tornar-la enrera. Si la nostra entitat està dins dels supòsits que possibiliten aquella declaració, l'ha sol·licitada i se li ha concedit, els supòsits en els que s'haurà basat aquesta concessió no es modificaran en el temps, (a menys que hi hagi un canvi d'estatuts que modifiqui substancialment els objectius i la finalitat de l'entitat) pel que és del tot impossible renunciar a l'exempció.
- **Estarem exempts per a tot?:** L'Impost sobre el Valor Afegit, grava les diferents activitats econòmiques que portin a terme les persones físiques o jurídiques. Això vol dir que una determinada associació que hagi demanat el benefici fiscal, pot estar exempta per una activitat concreta i no per un altre, és a dir que hagi de cobrar i liquidar l'IVA per unes activitats i no fer-ho per unes altres, (règim de prorrata).

La Llei reguladora de l'IVA, al seu Art. 20 a l'apartat 1, 8è, estableix el que a efectes d'aquest treball ens cal destacar, indicant que estan exemptes, prèvia sol·licitud:

- Les prestacions de serveis d'assistència social que s'indiquen i que siguin portades a terme per entitats de Dret públic o entitats o establiments privats de caràcter social:
- Les de protecció a la infància i joventut. En concret les de rehabilitació i formació de joves, assistència a lactants, custòdia i atenció a nens menors de sis anys, la realització de cursos, excursions, campaments o viatges infantils i juvenils, així com d'altres d'anàlogues prestades a favor de persones menors de vint-i-cinc anys.
- Assistència a tercera edat
- Educació especial i assistència a persones amb disminució
- Assistència a minories ètniques.
- Assistència a refugiats i asilats.
- Assistència a transeünts.
- Assistència a persones amb càrregues familiars no compartides.
- Acció social comunitària i familiar.

- Assistència a ex -reclusos.
- Reinserció social i prevenció de delinqüència
- Assistència a alcohòlics i toxicòmans

L'exempció també compren, la prestació de serveis d'alimentació, allotjament o transport, accessoris dels anteriors, prestats per dits establiments o entitats, amb mitjans propis o aliens.

Conclusió: no precipitar-se a demanar aquesta exempció. El fet de no estar exempts, ens suposa complir amb les obligacions de recaudar i liquidar a Hisenda per l'impost, (amb caràcter general cada 3 mesos). Tal com ja s'ha dit, l'Iva és liquidada per la fórmula: IVA cobrat – IVA pagat = liquidació. Per això la liquidació de l'Impost no ens ha de ser una càrrega econòmica i menys tenint en compte que si hem pagat més IVA que no pas cobrat, s'obra la porta per sol·licitar a Hisenda que ens retorni la diferència.

És molt important per això, que l'entitat faci un senzill exercici, per tal de saber, si li és o no convenient l'exempció. Per exemple, si es paga un lloguer de l'edifici i s'han d'adquirir béns per a desenvolupar determinades activitats econòmiques, és molt possible que prefereixi no sol·licitar l'exempció, i li sigui més favorable, econòmicament, tributar per aquest concepte, donat que en general és podrà sol·licitar la devolució del diferencial.

Respecta a l'IVA, cal recordar, que les activitats que realitza l'entitat, sempre es consideren que tenen caire econòmic, (això no vol dir que tinguin un objectiu lucratiu), i per aquest motiu estan subjectes a l'impost. Així per exemple, si una associació organitza una funció teatral, l'entrada està gravada per l'Impost.

És important recordar, que en el cas que no tinguem l'exempció de l'IVA estaran subjectes a l'Impost sobre el Valor Afegit, les quotes que paguen els associats de l'entitat.

5.- Legislació i webs d'interès

- 1.- Art. 22 de la Constitució Espanyola de 27 de Desembre de 1978: Reconeix el dret d'associació.
- 2.- Llei 7/1997, de 18 de juny, d'associacions, del Parlament de Catalunya, DOGC núm 2423 d'1 de Juliol de 1997: Norma reguladora de les associacions sense ànim de lucre d'àmbit Català.
- 3.- Llei Orgànica 1/2002 de 22 de Març, reguladora del Dret Associació
- 4.- Llei 5/2001, de 2 de maig, de Fundacions Privades
- 5.- Llei 30/1994, de 24 de novembre, de Fundacions i d'incentius Fiscals a la Participació Privada a Activitats d'Interès General. (Llei del Mecenatge) BOE 282 de 25 de Novembre de 1994
- 6.- Llei 7/1996, de 15 de Gener, del Voluntariat. BOE núm, 15 de 17 de Gener de 1996
- 7.- Reial Decret 1786/1996, de 19 de juliol, sobre procediments relatius a les Associacions d'Utilitat Pública.
- 8.- Llei 25/1991, de 13 de desembre d'associacions de voluntaris.
- 9.- Llei 37/1992, de 28 de desembre de 1992, de l'impost sobre el Valor Afegit. BOE de 29 de Desembre de 1992.
- 10.- Reial Decret 1624/1992, de 29 de desembre de 1992, que aprova el Reglament de l'Impost sobre el Valor Afegit. BOE de 31 de Desembre de 1992.
- 11.- Reial Decret Legislatiu 1/1993, de 24 de setembre de 1993, que aprova el Text Refós de la Llei de l'Impost sobre Transmissions Patrimonials i Actes Jurídics Documentats. BOE de 20 d'Octubre de 1993.
- 12.- Reial Decret 828/1995, de 29 de maig de 1995, que aprova el Reglament de l'Impost sobre Transmissions Patrimonials i Actes Jurídics Documentats.
- 13.- Llei 43/1995, de 27 de desembre, de l'Impost de Societats. BOE de 28 de Desembre de 1995
- 14.- Reial Decret 537/1997, de 14 d'abril, que aprova el Reglament de l'Impost de Societats.
- 15.- Llei /1998, de 21 d'abril, per la que es modifica la Llei 37/1992 de 28 de desembre de l'Impost del Valor Afegit.

16.- Llei 39/1988 de 28 de Desembre, Reguladora de les Hisendes Locals. BOE de 30 de Desembre, que estableix l'Impost sobre béns immobles (IBI), Impost sobre activitats econòmiques (IAE), i impost sobre l'increment del valor dels terrenys.

17.- Llei Orgànica 1/1982 de 5 de maig de Protecció civil del dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge

18.- Llei Orgànica 15/1999 de 13 de desembre de Protecció de dades de caràcter personal.

WEB's D'INTERÈS

- 1.- <http://www.ajmataro.es>
- 2.- <http://www.federacio.net/>
- 3.- http://www.europarl.eu.int/home/default_es.htm
- 4.- <http://www.bcn.es/tjussana/>
- 5.- <http://www.enaccio.net/>
- 6.- <http://www.peretarres.org/>
- 7.- <http://www.ong-s.org/index.htm>
- 8.- <http://www.pagina.de/dretconstitucional>
- 9.- <http://www.infoderecho.com>
- 10.- <http://www.todalaley.com>